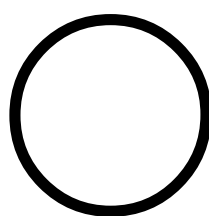

Un intelectual căruia cunoștințele comode îi repugnă în întregime este Ion Papuc.

cronica ideilor

Sorin Lavric

teamă de care nu scapă nici unul dintre cititorii presei culturale este aceea de a nu fi păcălit. Nu vrem să fim păcăliți de insistența cu care reprezentanții mentalității dominante vor să ne convingă că lumea nu poate fi înțeleasă decât așa cum vor ei. Ca urmare a acestei temeri, dorința fiecăruia este ca, din

numeroasele nume care semnează regulat într-o revistă sau alta, să găsească măcar unul sau două în care să știe că poate avea încredere. Știți prea bine la ce mă refer: carnavalul aparențelor ce domnește în gazetăria noastră este atât înșelător, ușurința cu care intelectualii devin colportorii unor minciuni este atât de mare, încât fiecare din noi căutăm instinctiv să dăm peste o conștiință asupra căreia să nu planeze suspiciunea duplicității. Într-un cuvânt, vrem un autor care nu s-a îmbrăcat în toga serviciilor ideologice.

Din păcate, asemenea autori sînt foarte rari. Aproape îți vine să spui că, în lumea gazetăriei românești, duplicitatea e mai puternică decât vanitatea. Așa se face că, oricît de orgolioși și de dormici de notorietate am fi, frica de a nu avea de suferit de pe urma unor imprudențe publice e mai mare. De aceea, ne mulțumim cu adevăruri tihnite și cu cunoștințe comode, dar în nici un caz nu mai vrem adevărul. Vorba lui Camus din *Mitul lui Sisif*, că fiecare om este victima adevărurilor pe care a apucat să le știe este de o valabilitate dureroasă, cu deosebirea că la noi vorba lui Camus se adevărește indirect în comportamentul nostru: fiindcă nu mai vrem să tragem consecințele nici unui adevăr, preferăm să le ocolim pe toate.

Un intelectual căruia cunoștințele comode îi repugnă în întregime este Ion Papuc. Dintre colaboratorii *Convorbirilor literare*, nici un alt autor nu sare în ochi printr-o mai personală, ba chiar de-a dreptul bizară alură a scrisului său. Mai precis, articolele pe care le semnează fac o impresie aparte din cel puțin două motive: mai întîi, fiindcă izbesc prin aticismul baroc al sintaxei folosite. Scrisul lui Ion Papuc are ceva din rafinamentul arhaic al scriitorilor de modă veche, rafinament vădit în lungirea frazei peste pragul obișnuit al modei actuale, dar și în imprimarea unui ritm lent, de curgere grea, care dă cititorului certitudinea unei profunzimi apăsătoare. Ion Papuc scrie profund, onest și fără calcule meschine. Iar reconsiderarea pe care o are față de scrisul facil, repezit și aruncat în pagină sub forma unor șarje telegrafice de o spontaneitate necizelată i-a indus, în contrapondere, preferința față de scrisul laborios. Scrisul lui Ion Papuc este o construcție desfășurată după regulile epice ale prozei de cursă lungă.

Stilul său seamănă cu cel al lui Zarifopol, dacă dăm la o parte sarcasmul celui din urmă. Ion Papuc scrie patetic și în volute întinse, cu bucle răsucite în paragrafe dense. Iar instinctul său prozodic scinde din frecventarea asiduă a operei lui Descartes și Leibniz, iar modelul inițial ce i-a servit drept sursă de inspirație e negreșit cel al scrierilor eline. Și e firesc să fie așa: după ce ani de zile s-a cufundat în studiul mitologiei grecești și în cercetarea filozofiei carteziene, nu se poate să nu fi împrumutat ceva din armătura discursivă a acestui gen de texte. Și chiar acesta e cazul autorului nostru. Iar bizazeria manierei sale nu se oprește la sintaxă, ci o regăsim în topică și în preferințele lexicale. Într-un cuvânt, avem de-a face cu un intelectual care are oroare de cultura literaților, adică de lumea esteților lipsiți de bază filozofică, artiști pentru care înfățișarea lesnicioasă, după criterii estetice, a unor cunoștințe mai mult sau mai puțin neutre

Onestitate

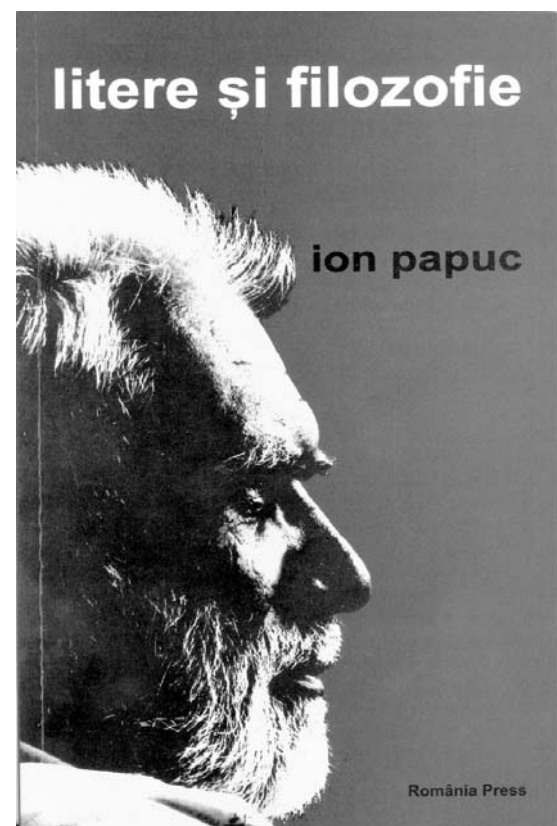
reprezintă culmea putinței lor discursive. Pe scurt, Ion Papuc nu scrie ca să placă, ci ca să transmită ceva.

Al doilea motiv pentru care Ion Papuc face o figură singulară în rîndul colaboratorilor de la *Convorbiri literare* e acela că gîndirea lui este statornic îndreptată împotriva mentalității dominante; într-un cuvînt, împotriva a tot ce înseamnă corectitudine politică, multiculturalism și toate metamorfozele deghizate ale gîndirii de sînga. În fond, onestitatea unui intelectual o poți măsura după gradul de încăpăținare cu care se împotrivesc dogmelor oficiale. A nu fi de partea celor puternici este singura lui rațiune de existență. Asta înseamnă: să nu înghiți gogoasa propagandei oficiale, să nu închizi ochii prefăcîndu-te că nu vezi și, mai ales, să nu-ți pese de cîrtirea corului de detractori.

Primul articol care mi-a atras atenția asupra lui Ion Papuc a fost un năucitor text (intitulat *Ceea ce știu*) despre moartea lui Dragoș Protopopescu. Titularul Catedrei de engleză din București și-a pus capul sub cabina liftului pentru a scăpa de urmărirea securiștilor. O decapitare atroce ce reprezenta deznodămîntul unei aventuri politice despre care fusesem învățat de acasă că nu e bine să vorbesc în public. Și iată că deodată dădeam peste un autor care avea curajul să scrie despre sfîrșitul crunt al lui Dragoș Protopopescu. Atunci mi-am spus că un om care se încumetă să atingă astfel de lucruri nu putea fi o ființă de rînd, că, așadar, în el se ascundeau valențele unei onestități autentice. Găsisem, în sfîrșit, un om care mă scutea de teama de a nu mă lăsa păcălit. Au urmat apoi texte precum *Acasă la Blaga*, *Catehismul de la Aiud* sau *Un elev român al lui Carl Schmitt*, care nu au făcut decît să-mi întărească prima impresie. Ion Papuc spunea adevărul.

Volumul *Litere și filozofie* este o antologie alcătuită din principalele eseuri pe care autorul le-a publicat în paginile *Convorbirilor literare* în ultimii ani. Volumul vine în prelungirea cărții *Cu fața spre trecut* (Editura Vergiliu, 2005), un fel de soră mai mare și voluminoasă a volumului de față. Ce conține acest nou volum ne spune chiar autorul în prefață: „În felul lor, și demersurile acestea, ca și cele din cartea precedentă, reprezintă, în principal, un protest față de așa de pretutindeni insinuatele teze care afirmă moartea ideologiilor și necesitatea abolirii totalităților organice, stigmatizate ca fiind reziduuri tribale, forme ale lașității. Căci se întîmplă acum, ca de atîtea alte dați în istorie, că stăpîinii, cei care și-au văzut sacii în căruță – cum se spune – ne cer, pe un ton mai mult sau mai puțin imperativ, să o lăsam mai moale cu gîndirea, întrucît lucrurile s-au cam rezolvat, au avut ei grijă, noi nu avem decît să ne vedem liniștiți de cele diurne, de viața și eventual de moartea ce ne va fi dată. [...]. Atitudinea aceasta este doar expresia grotescă, primitivă și imediată, a unei ideologii care domină astăzi în lume universul spiritual. A-i convinge pe oameni că netrebnicul nărav de a te preocupa de idei presupune cel mult o emfază inutilă, dacă nu de-a dreptul de prost gust, iată! ce este la modă. Ele, ideile, doctrinele, sistemele filozofice, ele sînt vinovate de tot răul din lume și edificii lor trebuie de îndată dinamitate. În linia unui nihilism enorm, ni se propune o alienare definitivă, deconstrucția, renunțarea, pentru ca, exclusiv cu un creier mai degrabă vid, să orbecăm pe suprafața vieții, eficienți însă precari.“ (pp. 6-7).

Ion Papuc este unul din cele mai pro-occidentale spirite pe care le știu. Este încredințat că locul României nu poate fi decît în Europa, dar o Europa curățată de formele deghizate ale marxismului contemporan. Iar o Europă puternică nu poate fi o băltoacă informă în care națiunile, dispărînd, vor lăsa locul unei fojgăieli

Ion Papuc, Litere și filozofie. Eseuri, Editura România Press, București, 2007, 240 pag.

turistice ușor manipulabile de factorii puterii. Din acest motiv, tocmai valorile pe care sînga nu le poate suferi – națiunea, creștinismul, etnia etc. – sunt pîrghiile de construire a viitoarei Europe. Și cum orice tendință centrifugă de risipire este ținută în cumpană de o contrareacție centripetă de concentrare în jurul unei identități tradiționale, România nu are decît de cîștigat de pe urma intrării în UE. Pusă în regim de concurență acerbă, România își va da seama că singura condiție pentru a face față acestei concurențe este să-și păstreze identitatea. Fără ea, nu va mai exista nici o concurență, ci descompunere treptată.

Sînt cel puțin două idei spectaculoase în cartea lui Ion Papuc. Primul e că religia unui om nu înseamnă atît relația lui cu Dumnezeu, ci întîi de toate legătura lui cu strămoșii. *Ecclesia* este adunarea credincioșilor vii sau morți, iar abia în al doilea rînd instituția în al cărei spațiu privilegiat se adăpostește spiritul divin. De aceea, la biserică nu te duci ca să te întîlnești cu Dumnezeu, ci ca să reînnozi lanțul ce te leagă, pe calea amintirii, de cei din ale căror generații ai apărut. În schimb, pentru a ajunge la Dumnezeu, nu ai nevoie nici de biserică și nici de adevăruri revelate, ci de o gîndire logică la capătul căreia orice om cu bun-simț își dă seama că lumea aceasta a apărut dintr-un Dumnezeu. Din acest motiv, singura temă importantă a filozofiei rămîne Dumnezeu. Filozofia, atunci cînd nu cade din rangul vocației sale, este teologie și nimic altceva. Din acest motiv, gînditorul prin excelență al europenilor rămîne Descartes. Nici un alt gînditor nu ne-a dus mai aproape de Dumnezeu decît autorul *Meditațiilor metafizice*, și culmea este că-a făcut-o fără să se bazeze pe adevăruri revelate sau pe autoritatea Bisericii.

Al doilea lucru este cel al legitimității. Marea obsesie a unei puteri politice este legitimitatea, adică faptul că este îndreptățită să fie. Dreptul acesta îi e dat de un trecut prin care poate dovedi că a crescut firesc din interiorul comunității pe care o conduce. Or, marea problemă a sîngii românești este că nu are legitimitate în trecutul țării. Ea a venit adusă de Armata Sovietică, a fost îmbrățișată mai întîi de elementele alogene și apoi a fost alimentată masiv de masa largă a oportuniștilor români. Această succesiune de etape din istoria sîngii nu numai că nu reprezintă un motiv de legitimitate, ci este un argument ce pledează pentru ilegitimitatea flagrantă a unei mentalități politice străine românilor.

Iată doar două din ideile volumului *Litere și filozofie*, semnat de Ion Papuc. ■